

Møte for lukkede dører, Stortinget 24. juni 1931

Møte for lukkede dører i Stortinget
den 24. juni 1931 kl. 10.00.

Præsident: Hornsrud.

Dagsorden:

1. Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen angående spørsmålet om Hannevig-sakens innbringelse for den faste voldgiftsdomstol i Haag (innst. S. E).
2. Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om optrekning av grunnlinjer for Norges sjøterritorium (innst. S. D).
3. Stats- og utenriksminister Joh. Ludw. Mowinckels utenrikspolitiske oversikt av 20. februar 1931.

Presidenten: Presidenten foreslår møtet satt for lukkede døre og anser det vedtatt.

Presidenten foreslår videre at regjeringens medlemmer og de i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer samt utenriksråden, byråchefene Andvord, Smith Kielland, Marstrander og professor Castberg samt de representanter for pressen, som efter opgave fra utenriksdepartementets pressekontor har adgang til utenriksministerens konferanser med pressen, gis adgang til møtet, og anser det som vedtatt.

Den innkalte varamann for Oslo, lokomotivfører Hans Aarsrud, har tatt sete.

Sak nr. 1.

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen angående spørsmålet om Hannevig-sakens innbringelse for den faste voldgiftsdomstol i Haag (innst. S. E).

Komiteen hadde innstillet:

St.med. nr. 10 - 1931 tas ikke under behandling av dette års Storting.

De i saken sist mottatte dokumenter oversendes regjeringen.

Hambro (komiteens formann): Komiteen er jo enstemmig om dette, at det er den eneste fremgangsmåte, som kan følges; men jeg vil bare gjerne, idet innstillingen optas til votering, advare mot at man søker å lave nogen slags offentlig stemning på Hannevigsaken på dette punkt. Vi har ikke hat anledning til å gjennomgå professor Gjelsviks betenkning i detalj, men de som har lest den, vil ha mottatt et sterkt inntrykk av, hvor lite nytt den bringer. Det er en selvfølge at både departement og komité vil vie saken all mulig oppmerksomhet og gå gjennom den med den størst mulige velvilje. Men enhver offentlig diskusjon, hvorved man gjør oppmerksom på de svake punkter, vil lett kunne svekke saken.

Ameln: Jeg er enig i, at det ikke er nødvendig å skape nogen offentlig debatt om denne sak, og jeg kunde ønske at man fra alle sider hadde det standpunkt også i andre saker og ikke lot sig interviewe av alle mulige om alle mulige saker, som kan skade norske interesser. Men jeg vil også om denne sak si, at skal det være en viss stillhet ute i publikum om den, må man ikke få inntrykk av at komiteens vedkommende går med begravelsestilbøieligheter. Jeg mener, at de juridiske spørsmål er så interessante og så betydningsfulle, at vedkommende komité neppe sitter inne med særlig kyndighet på det område, og jeg mener at Gjelsviks betenkning, spesielt dens resumé fra side 25, er et meget viktig dokument, så jeg vil anbefale at denne store norske sak føres frem. Jeg tror for mitt vedkommende, at kommer den først til domstolen, så skulde der, går jeg ut fra - efter hvad det har vært fremhevet så meget i denne sal, at man nu ånder internasjonalt i rett og billighet - være store muligheter for et godt resultat i denne sak.

Handberg: Jeg vil ikke uttale mig om realiteten i saken. Jeg vil kun henstille til vedkommende departement at det behandler denne sak så betids at den kan forelegges utenrikskomiteen, når den kommer sammen i høst for å behandle en annen sak. Der er nu kommet et ganske viktig innlegg fra professor Gjelsvik, og vi har uttalelser fra professor Skeie, fra generalkrigskommissær Bratlie og advokat Ole Røed, som har ganske stor betydning, og jeg vil henlede oppmerksomheten på de uttalelser som er falt fra de herrer.

Gram: Dengang vi behandlet Hannevigsaken i 1928, gikk komiteen meget grundig inn i denne store og vidtløftige sak, og jeg tror jeg kan si, at vi alle var enige om at Hannevig var dårlig behandlet og at vi selvfølgelig også alle gjerne hadde sett, at han hadde fått en rimelig erstatning eller fått en godtgjørelse derbortefra for alt hvad han hadde tapt. Imidlertid viste det sig jo dengang, at Stortinget overensstemmende med komiteens innstilling enstemmig anså det håpløst å gå videre med denne sak, efter alt hvad der var passert. Siden den tid er det kommet endel nye dokumenter, spesielt i den aller siste tid. Komiteen har ikke tatt noget standpunkt til realiteten, men vi har besluttet å foreslå at disse dokumenter sendes tilbake til regjeringen, som da får se på dem. Det er ganske umulig for oss uten videre å kaste oss op til domsmenn likeoverfor alle de juridiske uttalelser som er kommet fra begge sider. Iallfall er det jo rimelig at de innlegg, som nu er kommet bl.a. fra professor Gjelsvik, blir sendt til de samme autoriteter som tidligere har uttalt sig i saken. Vi har ikke tatt annet standpunkt, enn at vi ønsker å oppbie den nye regjerings uttalelse, og vi går ut fra at saken da vil kunne behandles mellem sesjonene. Saken er ikke fullt så enkel som hr. Ameln vil gi det utseende av, men det vil han formodentlig også selv innrømme, når han får lest sakens dokumenter.

Handberg: Hr. Gram uttalte, at komiteen sist stod enstemmig om, at det var håpløst å gå videre med saken. Jeg vil bare peke på det, som var konklusjonen dengang; det var, at saken blev

sendt tilbake til departementet og skulde holdes "varm" der, slik at hvis det kunde være utsikt til å opná noget for Hannevig, skulde den holdes åpen for det. Det var konklusjonen av behandlingen sist.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Sak nr. 2.

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om optrekning av grunnlinjer for Norges sjøterritorium (innst. S. D).

Saken i sin almindelighet undergaves debatt.

Hambro (komiteens formann og ordfører): Jeg vil gjerne si et par ord for å gjøre klart for Stortingets medlemmer, hvad det egentlig her gjelder. Selve spørsmålet om Norges sjøgrense er, såvidt det lar sig gjøre, avgjort ved Stortingets vedtak i 1927 hvor 4-milsgrensen, som har vært hevdet uavbrutt siden 1812, er slått fast, og hvor det likeledes er slått fast, at Norge ikke kan akseptere nogen optrekning av grunnlinjer overensstemmende med Nordsjø-konvensjonen eller overensstemmende med hvad der fra engelsk side har vært forsøkt hevdet. Endnu før Stortinget hadde fastslått disse ting, blev der i 1926, efter henstilling fra utenrikskomiteen, nedsatt en sjøgrensekommisjon med det mandat å trekke op grundlinjer for grensen for Norges sjøterritorium. Det er denne optrekning av grunnlinjene, som Stortinget her er inbudt til å ta standpunkt til. Det gjelder her ikke et principielt standpunkt, men en lang rekke av tekniske og geografiske detaljer, som er resultatet av sjøgrensekommisjonens arbeide. - I og for sig egner naturligvis en sådan sak sig ikke til behandling i Stortinget eller i nogen større forsamling, den egner sig bare til komiteearbeide og til drøftelse mellem de spesielt fagkyndige myndigheter. Når saken har vært forelagt for Stortinget, skyldes det den betydning den hadde, og den interesse som Stortinget i 1926 og 1927 viste for hele denne sak.

Der var i sjøgrensekommisjonen dissenser på en rekke spesielle punkter. Utenrikskomiteens flertall har sluttet sig til sjøgrensekommisjonens mindretall overalt hvor der har vært dissenser, undtagen på to ganske viktige områder, hvor flertallet ikke har våget å gå videre enn sjøgrensekommisjonens flertall. På de karter, som er slått op her, vil man finne de havområder langs kysten, hvor der i det hele tatt har vært nogen dissenser. Jeg gjør opmerksom på for de særlig interesserte, at på det havområde, hvor der er trukket op sjøgrense ved de kongelige resolusjoner i 1869 og 1889, vil man kun finne enkelte avvikelser fra grensene dengang; grensen er på et par punkter lagt noget lengere ut. Det skyldes den faktiske omstendighet, at vår kyst er bedre oploddet og bedre kartlagt nu enn i 1869. De spesielt kyndige vil på kartet over Møre-kysten for eksempel finne, at

sjøgrensen nu har som et av sine utgangspunkter skjæret Skreia som først i 1920-årene blev helt oploddet og kartlagt av Sjøkartverket, og hvor det dengang blev fastslått, at også dette skjær faller tørt ved almindelig lavvann, så man kunde trekke grensen lengere ute, enn man hadde gjort før. Forøvrig er praktisk talt alle dissenser av nogen betydning på Finnmarkskysten.

Vi har, som det vil sees - den grønne linje er den som komiteflertallet følger - søkt å gå så langt ut som mulig med grensen; og den grenselinje som er trukket op på kartet her, faller sammen med den grenselinje, som er angitt av sjøgrensekommisjonen av 1911 og 1912.

De dissenser som der er, angår ingen prinsipper, men angår en teknisk vurdering av muligheter og av praktiske behov. Det er en given ting, at enten man følger flertallet eller mindretallet i sjøgrensekommisjonen, vil man fra fremmede makter møte den samme art av betenkeligheter, hvis der blir spørsmål om å anerkjenne sjøgrensen. Jeg nevner som et typisk eksempel - og Stortingets medlemmer vil finne det på de første av de opslåtte karter - farvannet utenfor Syltefjord i Finnmark. Der er nettopp noen trålere blitt anholdt ifjor, og de er blitt ilagt mulkt for å ha fisket innenfor territorialgrensen. Hvad enten man følger mindretallets linje eller flertallets linje der, har de engelske trålere i like grad vært innenfor sjøgrensen. Når mindretallet og flertallet i sjøgrensekommisjonen her ikke har vært ganske enige, da skyldes det vesentlig, at flertallet har vært engstelig for, at Norge skulde være bundet ved tidligere kommunikasjoner til fremmede legasjoner. Det har ved forskjellige leiligheter, særlig av den engelske legasjon, vært spurt om, hvor grunnlinjene skulde trekkes i Finnmark, og et par ganger har utenriksdepartementet under konferanse med handelsdepartementet angitt en grunnlinje - som det heter - uten å prejudisere noget og uten nogen art av forbindtlighet. Sjøgrensekommisjonens flertall har ment, at det var vanskelig å gå lenger ut, enn disse uforbindende meddelelser fra utenriksdepartementet skulde gi anledning til. Det har utenrikskomiteens flertall ikke kunnet følge. Man vil også se på kartet, at de større havområder, det gjelder, det er Lopphavet og det er Sværholtsklubben og farvannet der utenfor. Ellers er dissensene meget små og gjennomgående lite betydningsfulle, undtagen utenfor Vestfjorden, hvor utenrikskomiteens flertall har fulgt departementet og sjøgrensekommisjonens flertall og satt Vestfjordens grense betydelig lenger inn, enn sjøgrensekommisjonens mindretall har gjort. Men la mig føie til, for at tingets medlemmer ikke skal sveve i nogen villfarelse på dette punkt, at selv de lengste grunnlinjer, som er valgt her, er korte i forhold til de grunnlinjer, som England anvender utenfor sin egen kyst. Mens den grunnlinje, som England hevder som grense for eneretten til fiske utenfor Morayfjorden er 86 mil, er den lengste linje over Vestfjorden ikke mere enn 39 mil. - Den annen dissens, hvor utenrikskomiteens flertall har fulgt flertallet i sjøgrensekommisjonen, gjelder grensen utenfor Utsira, hvor sjøgrensekommisjonens mindretall for å opnå en utvidet beskyttelse for norske interesser har valgt som fast punkt ikke et skjær, men en peilingslinje i krysset mellem to fjorder, et

brudd på de prinsipper, vi ellers har fulgt, som utenrikskomiteens flertall ikke har kunnet gå med på. - Man vil også se på kartet, at der er visse dissenser utenfor Oslofjordens munning. Også der har utenrikskomiteens flertall fulgt sjøgrensekommisjonens mindretall for å få den videst mulige beskyttelse.

Jeg har bare villet gjøre opmerksom på disse ting. Jeg kan tenke meg, at der er mange av Stortingets medlemmer, som ønsker å få anledning til å studere denne sak på en ganske annen måte, enn der er anledning til i dag. Når utenrikskomiteen har fremlagt innstillingen nu, er det, fordi der et par ganger fra utenriksdepartementet har vært rettet henvendelse til komiteen om å søke saken bragt frem på dette Storting, idet særlig den engelske legasjon flere ganger har bedt om å få oppgitt grunnlinjer, slik at den kunde gi direktiver til de engelske trålere, som driver utenfor den norske kyst. Hvis der fra utenriksdepartementet ikke reises nogen innvending mot, at saken utsettes, vil der heller ikke fra komiteen bli reist nogen innvending mot det. Jeg kunde tenke meg - og det er den måte, jeg skulde ønske å se saken behandlet på, hvis man utsetter den - at man fikk de særlig kartkyndige, som her har deltatt i arbeidet, til å foreta en demonstrasjon, kanskje helst gjennom lysbilleder, for Stortingets medlemmer og føre dem hele sjøgrensen rundt, slik at man kan få et klart bilde av de enkelte tekniske spørsmål, som her har reist tvil og vakt dissens.

Jeg vil bare, forinnan man tar standpunkt til spørsmålet om utsettelse, ha sagt nogen ord om sakens reelle og taktisk-politiske side. Der er ingen stater til dato, som har angitt sin sjøgrense i detaljer, undtagen Island, som har vært nødt til det efter sin overenskomst med England. Andre stater har angitt sin kystlinje på enkelte punkter, hvor der har vært særlig tvil, og der har her vært en ganske stor vilkårlighet. Norge har i 1869 angitt sin kystlinje utenfor den del av kysten, hvor der dengang var sterkest innrykk av fremmede fiskere. Det var foranlediget ved de svenske fiskeres besøk på Mørekysten, at regjeringen i 1869 utstedte de kongelige resolusjoner, hvorved denne grenselinje blev fastsatt. Grenselinjene av 1889 blev derimot trukket op, for at man skulde få anledning til å føre et effektivt politiopsyn med de norske fiskere, som lå ute på havet her, og som på grunn av kampen mellem fiskeredskapene og annet hadde et sterkt behov for et politiopsyn.

Jeg kunde tenke meg, at den norske regjering, når den kunngjør disse ting, bør gå frem med den størst mulige forsiktighet. Der er i virkeligheten tre måter, hvorpå man kan kunngjøre den grense, man måtte ønske fastsatt. Man kan kunngjøre den som Norges gjeldende sjøgrense, hvilket vil være det videste alternativ og medføre forpliktelser også til varetagelse av nøytraliteten under krig. Man kan kunngjøre den som grense for nordmenns enerett til fiske, og man kan endelig følge det alternativ, som England har fulgt ved angivelsen av sine videste grenselinjer, og angi dem som den grenselinje, innenfor hvilken fiske med skadelige redskaper ikke vil bli tillatt. Det siste alternativ, som er det minst vidtgående, byr muligens på visse praktiske fordeler. Særlig for

Finnmarkskystens vedkommende, hvor befolkningens livsbehov betinger den videst mulige sjøgrense, er det alternativ temmelig uangripelig; det er en fortsettelse av det, som blev gjort i 1869 og 1889, og hvis man følger det, behøver man heller ikke å kunngjøre grensen for hele kystområdet, men kan ta de punkter, hvor faren for fremmede trålere er størst. Vi vet, at der naturligvis vil bli protestert fra engelsk og tysk side, hver gang en tråler blir opbragt. Det vil gå, som det gikk med "Lord Roberts"-saken, at man vil protestere, inntil Høiesterett har felt sin dom, og så vil saken bli stillet i bero - nøiaktig på samme måte, som den, Tyskland gikk frem på overfor Sverige i den konflikt, det hadde med dette land for et par år siden. De engelske trålerselskaper har jo allerede i realiteten anerkjent det norske standpunkt, idet de engelske forsikringsselskaper ikke dekker trålerens risiko, hvis de fisker innenfor den norske firemilsgrense. For fiskerne vil det på mange punkter av kysten være av den allerstørste betydning å få fastsatt de grenselinjer som det her er pekt på. Utenfor Mørkekysten vil Grip-tarene og fisket der blir beskyttet ved de grenselinjer som nu er trukket op, likesom området utenfor Syltefjord og Tanafjord vil bli beskyttet i Finnmark. Men der er all grunn til å være forsiktig slik at man ikke uten videre identifiserer fiskerigrensen med nøytralitetsgrensen. Jeg minner om, forat man skal se klart hvilken realitet der kan ligge i dette, at da det engelske fartøi "India" blev torpedert i Vestfjorden under krigen, blev det torpedert på et havområde som av den franske regjering uttrykkelig var anerkjent for å være norsk, mens det var på et havområde som av den engelske regjering uttrykkelig var pointert å skulle være internasjonalt. Med andre ord, hvis det var et fransk fartøi, som var torpedert i Vestfjorden dengang, vilde Norges stilling diplomatisk likeoverfor Tyskland blitt en ganske annen og anderledes kritisk, enn den var i det øieblikk det var et engelsk fartøi. Og efterhvert som man kan regne med å få krigsbelter utenfor russekysten, vil naturligvis faren under en krig for Norges territorium bli større enn den nogensinde før har vært. Derfor tror jeg man gjør klokt i å skjelne, som man nu gjør mere og mere internasjonalt, mellem de forskjellige arter av grenser, fiskerigrense, nøytralitetsgrense, tollgrense, og i de sydlige farvann også karantenegrense. Det er altsammen spørsmål som utenriksdepartementet må overveie, og som Stortinget neppe kan diskutere i detalj. Jeg tilføier bare videre, at utenrikskomiteen enstemmig har vært av den opfatning, at de prinsipper som gjelder for optrekningen av grenselinjene rundt Norges kyst, kommer ikke til anvendelse hverken på Bjørnøya eller Svalbard, hvor vi ved selve Svalbardtraktaten er forhindret fra å skaffe norske borgere nogen beskyttelse, som ikke alle de kontraherende maktens borgere får, og de er heller ikke tenkt å skulle appliseres på Jan Mayn, Bouvetøya eller Peter den førstes øy, da de forhold, hvorpå vi grunner vore sjøgrensekraav her, dernede ikke er tilstede. Jeg har trodd, at selvom man i Stortinget skulde ønske å utsette denne sak, vilde de opplysninger som her er gitt, kunne tjene til veiledning. Den innstilling fra sjøgrensekommisjonen av 1926, som her inneholder alle detaljer, har ikke vært omdelt til Stortingets medlemmer. Der har kun

vært gitt dem opplysning om at de kunde få dokumentene utlevert på Stortingets kontor mot kvittering. Forholdet er nemlig det at der inneholdes så meget i disse dokumenter som direkte kunde utnytted mot Norge, hvilke grunnlinjer man enn velger, at vi ikke kan risikere at et eneste eksemplar av dem kommer på videvanke. Og Stortingets medlemmer bør ikke - og bør heller ikke ha anledning til - å ta med sig disse dokumenter hjem. Komiteens medlemmer som alle andre bør legge dem tilbake i Stortingets pengeskap, sådan at de er under lås og lukke. Et eneste eksemplar, kommet i gale hender, kan reise en uendelighet av konfliktspørsmål og vise at der har vært tvil om, hvorvidt det ene eller det annet lille belte av vor kyst med fiskerikdommer skulde kunne legges inn under norsk sjøterritorium eller ikke.

Flem: Som formannen, hr. Hambro, sa, er det sjølvsagt ingen divergens eller strid um sjølve avstandet, 4-milsgrensa. Det er me no alle samde um, og det må ein vel rekna som fastslått. Men me vert innbodne her i dag til å dra upp grunnlinone for denne sjøgrensa langs heile den norske kyst. Det var nemnt av formannen, at det er ingen grunnskilnad millom fleirtalet og mindretalet i sjøgrensekommissjonen, dei går baa ut frå det same princippet. Eg for min part forstår det ikkje slik, at dei fell so heilt saman. Det er ein tolleg stor divergens paa fleire punkt. Då er det no litt mykje ein krev av oss, når ein legg fram for Stortinget ei tilråding ikkje berre i den 11te time, men i den 12te timen, fyrr Stortinget har havt den minste åtgang til å setja seg inn i saka. Me har tilrådinga frå sjøgrensekommissjonen, eit skrift på over 200 sidor. Det er no so, at eit skrift på 200 sidor kunde det ta ein tvo-tri dagar å gå igjennom, men eit slikt skrift er det lite verdt å setja seg til å lesa, utan ein har so god tid, at ein kann jamføra det med eit sjøkart, og det er ikkje so heilt lett og fort gjort. Eg tykkjer difor, at skal det vera noka meining i, at Stortinget skal gjera eit vedtak her som det det her er spørsmål um, at ein skal fastsetja grunnlinone i det heile i samsvar med mindretalet i sjøgrensekommissjonen, so må Stortinget få høve til å sjå på dette. Elles kann utanriksnemnda og departementet saman fastsetja desse grenselinone. Det er då, berre utanfor Møre-kysten, der eg for min part personleg er best kjend, tolleg store skilnader. Formannen nemnde t.d. Grip. Den gamle grenselina ved Grip er frå fyrr fastsett ved kongeleg resolusjon frå Grip og sydover, og fleirtalet i sjøgrensekommissjonen er for, at ho går framleis frå Grip og nordover, medan mindretalet i sjøgrensekommissjonen er for, at den nye grensa no skal ha sitt utgangspunkt frå Orskjera, og det dreg ei bein line nordover for dermed å koma lenger ut og få med Griptaren. Det er sjølvsagt ein fyremun; um ein berre kann forsvare det og halda på det, reknar eg for min part det sjølvsagt som ei stor vinning. Men eg går ut frå, at fleirtalet i sjøgrensekommissjonen og har havt sine grunnar for ikkje å vika frå det punkt som fyrr er fastsett ved kongeleg resolusjon, og som har vore gjeldande i lange tider. - Men alle desse ting har me ikkje havt tid nok til å studera. Eg for min part har personleg ikkje gjort meg upp noka avgjord meining um desse

spørsmål. Eg reknar desse ting for so viktige, at eg gjerne vilde ha høve til å få litt tid til å sjå på det, fyrr eg skal vera med å ta ei avgjerd her. Var sjøgrensekommissjonen samd og utanrikskomiteen samd, vel so kunde eg godt vera med på å strøya sand på det heile; for då gjekk eg ut frå, at alt var greitt. Men her er tingen den, at med hadde ein sakkunnig sjøgrensekommissjon, som har delt seg i eit fleirtal på 2 medlemmer og eit mindretal på 1 medlem, og fleirtalet i utanriksnemnda har slutta seg til mindretalet i sjøgrensekommissjonen. No skal Stortinget i dag ta ei avgjerd, utan at det har havt høve til å sjå nærare på desse ting. Eg finn, at det er heilt uforsvarleg, og eg gjer difor framlegg um, at saka vert sett ut til neste år.

Presidenten: Hr. Flem har fremsatt forslag om at saken utsettes til neste år. Presidenten vil da henstille til talerne i første rekke å begrense sig til det spørsmål.

Hambro: Får jeg bare lov til å si at komiteen, som jeg nevnte, forutsatt at departementet ikke gjør nogen innvending, intet har imot å akseptere en utsettelse og mener at det er naturlig at ønsket derom fremkommer.

Presidenten: Presidenten går da ut fra at representantene vil uttale sig om utsettelsesspørsmålet. Jeg gir derfor statsråd Braadland ordet utenfor tur.

Utenriksminister Braadland: Jeg skulde tro, slik som sakens stilling er nu i dette øieblikk, at det vil være heldig at behandlingen av saken utsettes, og utenriksdepartementet har ikke noget å bemerke til det.

Presidenten: Presidenten vil da gi ordet til talerne i den rekkefølge de er opført forsåvidt de fastholder det for å uttale sig om utsettelsesspørsmålet.

Reimers: Jeg kan gjerne frafalle ordet, det jeg vilde si kan være til en annen gang. Jeg vil anbefale utsettelse, idet jeg selv har vært i sterk tvil om hvorvidt jeg skulde gå på denne sak, og hvem jeg skulde slutte mig til, flertallet eller mindretallet, så jeg vil være glad for at saken blir utsatt.

Presidenten: Kan presidenten gå ut fra at de øvrige talere som har tegnet sig for å uttale sig om sakens realitet, vil frafalle ordet?

Joh. Ludw. Mowinckel: Når jeg ikke frafaller ordet er det fordi jeg vil gjøre den henstilling til den ærede utenriksminister at saken blir forelagt fra departementets side med uttalelser om selve de spørsmål som omhandles i utenrikskomiteens innstilling. Den forrige proposisjon var jo med vilje meget mager, idet den bare holdt sig til den utførlige sjøgrensekommissjon-innstilling. Denne innstilling er imidlertid så stor og vidløftig at man neppe kan vente at tingets medlemmer i sin helhet vil kunne sette sig inn i den. Det vil derfor være ønskelig, tror jeg, slik som saken nu

ligger an, at det blir gitt et konsentrat av den, hvis det er mulig, fra departementets side, og også et utførlig referat av de uttalelser som her er kommet idag fra den ærede komiteformann, slik at man får det mere samlet for på en lettere måte å kunne sette sig inn i det, enn det har vært mulig for tingets medlemmer idag. Jeg for min part slutter mig derfor til utsettelsesforslaget.

Ameln: Når saken skal utsettes, hvad jeg anser mest forsvarlig, vil jeg henstille at vi i neste sesjon får den forelagt i begynnelsen av sesjonen og ikke som nu i slutten av den. Jeg tror at den også i år kunde ha vært forelagt i begynnelsen av sesjonen.

Alf Mjøen: Jeg stemmer for utsettelsen. Men jeg vil få lov til i anledning av komiteformannens opplysninger å si, at det kunde være heldig at vi fikk høre et foredrag med lysbilleder om dette, og da så pass tidlig i sesjonen som mulig.

Hambro: Jeg vil bare ha sagt i anledning av hr. Amelns bemerkninger at man skal huske på at det er et nytt storting. Utenrikskomiteen satt sammen mellem sesjonene ifjor og behandlet bl.a. denne sak og hadde ferdig en innstilling, i det vesentlige den innstilling som foreligger her. Men efter de nye valg rykket der inn i utenrikskomiteen en rekke nye medlemmer, og det er en selvfølge at den nye utenrikskomité ikke kunde strø sand på det som forelå fra den gamle komite. Det har vært en lang rekke av møter, hvor det også har vært sakkyndige med til å demonstrere på kartene rundt kysten. Så blev komiteen ved en regjeringskrise oppløst og fikk inn to nye medlemmer, hvilket igjen har bevirket forsinkelse. Det er en given ting at nu står saken i en annen stilling, og den vil kunne forelegges forhåpentlig allerede i januar måned. Og jeg vil, efter den tilslutning som er kommet til den tanke, la utarbeide lysbilleder av hele kystlinjen med alle divergenser markert, således at tingets medlemmer kan se det demonstrert i stor målestok. Hr. Mowinckels tanke om å få et konsentrat er jeg helt enig i. Det bør da eventuelt utarbeides av departementet som et nytt forelegg. Den proposisjon som er fremlagt, var den forrige komite og denne komite enig om ikke å slippe løs - for å bruke det uttrykk - da der f.eks. av de underordnede norske myndigheter var avgitt uttalelser som var så uforsiktige i det øieblikk de var satt på trykk, at de kunde gripes av England eller en fremmed makt og benyttes mot oss med en gang.

Jeg vil også tilføie at komiteen under sin gjennomgåelse av denne sak innkalte professor Gjelsvik for å forelegge ham en hel rekke av de folkerettslige spørsmål som kunde reises, og lot opta stenografisk referat av disse møter, og hvis det for tingets medlemmer har nogen interesse, vil vi kunne la utarbeide et konsentrat også av de bemerkninger som han kom med, og av de bemerkninger som på komiteens foranledning blev avgitt av minister Wollebæk i Stockholm, som var formann i den forrige sjøgrensekommisjon av 1911. Det er et temmelig stort og omfattende materiale, og enhver som har studert saken, vil forstå at det for de nye medlemmer av komiteen var nødvendig å ha en temmelig lang tid til å gå gjennom den. Det er ikke bare

dette dokument på 226 sider, men komiteens medlemmer har også måttet gjennomgå de par tusen trykksider som utgjøres av dokumentene 17 og 17 B og sjøgrensekommisjonens 4 innstillinger fra 1911.

Presidenten: Hr. Flem har fremsatt forslag om at saken ikke tas under behandling av inneværende års Storting. Presidenten henstiller til representantene å uttale sig om det forslag.

Ameln: Jeg mener at det er principielt riktig at så betydningsfulle saker som disse ikke forsinkes ved å fremlegges så sent. Jeg har det skjønn at det ikke er de nye medlemmer som har forsinket saken, og forsåvidt angår hr. Mowinckel og hr. Anderssen-Rysst der som medlemmer av den tidligere regjering kjente til saken, så står det her i innstillingen: "Komiteens medlemmer Joh. Ludw. Mowinckel og Anderssen-Rysst, som ikke har deltatt i sakens behandling, forbeholder sig å stemme for den kongelige propositisjon." Det kan vel ikke ha forsinket saken i 1 1/2 måned. Jeg mener at når man daglig refser Storting og regjering for at de kommer så sent med sakene, bør man befølge det selv.

Reimers: Det kan vel nu ansees for sikkert at saken blir utsatt, og da skal ikke jeg forlenge debatten. Det var bare en bemerkning til jeg vil tillate mig å komme med. Vi hørte at vi til neste år skal få demonstrert disse karter ved lysbilleder, og det hilser jeg med glede. Men jeg vil bare få lov å be om at der da også må bli ophængt karter over fremmede kyster, spesielt over Englands og Islands kyster. Det som har vært noget av det vanskelige for mig under sakens behandling, i den korte tid jeg har hatt med saken å gjøre, har vært å forstå hvorledes de prinsipper som er lagt til grunn for optrekning av linjene langs den norske kyst, vil stille sig hvis de samme prinsipper blir anvendt overfor fremmede kyster, hvor norske fiskere har sine interesser. Derfor mener jeg at det er særdeles nødvendig at vi også får lysbilleder over spesielt den islandske kyst, for at vi kan se hvorledes det vil arte sig da.

Andrå: Hr. Ameln kan umulig påstå at det ikke er de nye medlemmer som er skyld i at saken ikke kunde gåes på like over nyttår. Iallfall for mitt vedkommende kunde jeg umulig, da jeg kom inn her like over nyttår og kom med i utenrikskomiteen, ta stilling til en så stor og viktig sak som denne. Særlig kunde ikke jeg gjøre det jeg som er fra Øst-Finnmark, hvor det vesentlig er at krenkelsen av territorialgrensen foregår, idet det i løpet av 3 år er blitt tatt 25 trawlere innenfor territorialgrensen. Det er et så stort og viktig spørsmål for oss der oppe, at jeg kunde ikke gå på saken med en gang. Det er også den største og vidtløftigste sak jeg har sett siden jeg kom på Stortinget. Det må være oss forundt at vi ikke skal gå på en slik sak øieblikkelig.

Kirkeby-Garstad: Jeg skal ikke si noget om utsettelsen av saken, da det nu er enighet om den, men der kom en bemerkning fra komiteens formann første gang han hadde ordet, som jeg vil sette fingeren på. Han sa at denne slags saker egnet sig ikke

til å behandles i en større forsamling som Stortinget. Er det det som har vært motivet for komiteen til å kaste saken frem nu på fallrepet, vil jeg si at det hadde vært bedre at Stortinget ikke hadde behandlet saken. Skal Stortinget behandle saken, må vi også få den fornødne tid og få de dokumenter fremlagt som saken bygger på, så vi kan få sette oss inn i den. Når Stortinget har saken til behandling, har det også ansvaret for avgjørelsen. Når saken kommer op til neste år, vil jeg be om at Stortingets medlemmer får sig forelagt de dokumenter som innstillingen bygger på.

Alvestad: Jeg er enig i at det haster særlig med å få fastsatt fiskerigrensene langs vår kyst. Det er jo et spørsmål som berører oss både nasjonalt og internasjonalt i en så sterk grad, at en klarleggelse av dette forhold snarest mulig er påkrevet. Men når nu saken skal utsettes - hvad jeg vil anbefale - så går jeg ut fra at vi når vi får disse lysbilleder og denne bebudede redegjørelse, at vi da får saken redegjort både fra mindretallets og flertallets side, og får de forskjellige syn på saken som disse to representerer, klarlagt på en objektiv og grei måte, således at Stortinget kan være klar til å ta standpunkt i spørsmålet.

Hambro: Jeg er selvsagt enig med hr. Alvestad i at Stortingets medlemmer bør få saken klarlagt fra begge sider, forsåvidt som det kan sies å være to sider. Og hr. Reimers skal også få sitt ønske oppfylt om å få Islands kart med Islands grunnlinjer og Islands sjøgrense. Jeg vil bare med en gang ha reserveret mig imot den villfarelse at Island overhodet har adgang til å trekke nogensomhelst slutning av den norske sjøgrense. Islands sjøgrense er fastsatt ved konvensjonen med England, trukket op i detaljer, internasjonalt fastsatt ved overenskomst. Island kan ikke benytte nogetsomhelst mot oss uten å ha alle makter med på det. Optrekningen av grunnlinjene rundt Norges kyst, slik som det gjøres, dissensene der vil for de medlemmer av Stortinget som har interesse av det, alene kunne appliceres på et punkt på Islands kyst, det er nede ved Vestmannøene, hvor man vil kunne trekke en snevrere grense fra Islands side - hvis man overhodet kunde røre ved den - om man følger det norske mindretall enn om man følger flertallet. Så vil jeg ha bemerket til hr. Amelns ganske misforståtte og ubeføiede klander av den tid som komiteen har brukt, at den tid en komite har til å behandle en sak, er bl.a. avhengig av sakens rekkevidde og av den grundighet hvormed man ønsker å behandle den. Hvis hr. Ameln ønsker å få detaljerte opplysninger, skal jeg bare meddele ham til forklaring av tiden, at efterat komiteen hadde endret sin sammensetning, ønsket komiteen påny å ha de sakkyndige innkalt til påvisning særlig av Islandskartet. Handelsråd Johannessen var bortreist i utlandet, den annen, kaptein Meyer, representerte Norge ved radiokonferansen i Kjøbenhavn. Kaptein Meyer kom tilbake fra Kjøbenhavn 10. juni, og 11. juni hadde vi møte i komiteen og gjennomgikk Islands kyster og andre punkter på kartet med den eneste av de sakkyndige som var i byen. Hurtigere tror jeg ikke man kunde gått frem, og det vilde vært ganske uforsvarlig om komiteen skulde forelegge noget for Stortinget uten at alle

dens medlemmer hadde fått anledning til å sette sig inn i saken såvidt mulig. Det er som tingets medlemmer vil være klar over, også komiteens ønske at saken skulde utsettes. Når vi ikke innstillet på utsettelse, var det på grunn av en henvendelse fra utenriksdepartementet om å søke å bringe den til avgjørelse.

Votering:

Flems forslag - Saken tas ikke under behandling av inneværende års Storting - bifaltes enstemmig.

Sak nr. 3:

*Stats- og utenriksminister Joh. Ludw. Mowinckels
utenrikspolitiske oversikt av 20. februar 1931.*

Presidenten: Presidenten foreslår oversikten vedlagt protokollen.

Votering:

Presidentens forslag bifaltes enstemmig.

Presidenten: Forinnen møtet slutter, vil presidenten gi ordet til hr. Thorvik i anledning av innst. S. 156 om Russlandsavtalen og betingelsene for den.

Thorvik: Når vi hvert år har gått til å behandle den såkalte Russlandsgaranti, så har det vært mange spørsmål som Stortingets medlemmer ikke har kunnet behandle på grunn av sakens natur, ømtålige spørsmål som det ikke går an å behandle i et åpent møte. Når vi nu hadde et møte for lukkede døre allikevel, bad jeg om å få legge denne sak frem slik at man kan snakke om de enkelte spørsmål som man ikke kan snakke om offentlig. Som Stortinget husker, hadde vi denne sak sist oppe - ved behandlingen av innstillingen - 3. februar i år, da Russlandsgarantien så å si blev fornyet for 1931. Handelsministeren den gang, hr. Oftedal, uttalte da i møtet, at det var hans hensikt allerede i sommer å forelegge for Stortinget forslag til ny garantiavtale, hvis regjeringen kommer til det resultat at denne avtale bør fornyes ennu et år, og det er da meningen at kontrakten i tilfelle skal slutes utover høsten, i november eller så, slik at den kan være fullt ferdig før fiskeriene overhodet tar til. I henhold til denne statsrådets uttalelse så fikk vi St.med. nr. 30 for i år. De forhandlinger som handelsministeren 3. februar bebudet vilde bli optatt med den russiske handelsdelegasjon, viste sig ifølge stortingsmeddelelsen ikke å være optatt, og sakens stilling var derfor sådan at regjeringen fant ikke å kunne fremme noget positivt forslag om fornyelse av garantien, men fremla denne St.med. nr. 30, hvori man uttalte at man for tiden ikke fant det opportunt å stille forslag om at man blev bemyndiget til å gi en ny garanti. Denne stortingsmeddelelse er bygget på, som det heter, en enstemmig innstilling fra den såkalte Russlandskommisjon. Men komiteen har bragt i erfaring at

Russlandskommisjonen ikke var fulltallig i det møte hvor denne beslutning blev fattet, bl.a. var to medlemmer av kommisjonen utenom departementet, nemlig Industriforbundets representant og landsorganisasjonens representant, ikke tilkalt til dette møte. Men Russlandskommisjonen fant det som sagt ikke opportunt nu å innby Stortinget til å gi regjeringen den bemyndigelse som var omtalt i februar iår.

Når stortingsmeddelelsen hadde dette innhold, har det vært noget vanskelig for komiteen å finne en form for den offentlige innstilling, slik at den ikke i altfor fremtredende grad går imot meddelelsen, idet komiteen er bekjent med - den har iallfall et sterkt inntrykk av det - at Russland har meget drevne forhandlere, og det gjelder derfor at man ikke i en offentlig innstilling sier noget som på en eller annen måte svekker de norske forhandlere og de norske interesser som knytter sig til salget av varer til Sovjet-Russland. Det er der spørsmål som vi ikke har kunnet behandle i offentlige møter. Et av disse spørsmål gjelder Russlands kredittverdighet. Det er jo så, at når en nasjon innbys til å gi en garanti for salg av varer, inneholder denne garanti selvfølgelig en risiko, og det er bedømmelsen av den risiko som man burde forsøke å klarlegge mest mulig. Komiteen fikk i januar måned iår gjennom Handelsdepartementet så fullstendige opplysninger som mulig med hensyn til den økonomiske stilling i Russland. Senere har vi ikke fått nye opplysninger. De opplysninger som forelå i januar måned iår, sier den ting som selvfølgelig alle vet, at forholdene i Russland ikke er særlig gode. Russland og dets innbyggere pålegger sig det størst mulige savn bl.a. for å gjennomføre mest mulig av den 5års-plan som de har foresatt sig å gjennomføre. Mangel på likvide midler er vistnok til stede i nokså stor utstrekning. Man ser derfor at Russland søker ikke bare hos oss - det er kun i liten utstrekning hos oss - men vistnok i mange land å få ordnet kreditt ved kjøp av utenlandske varer som de trenger for realisering av sin plan. Man ser således, at Østerrike og utenom den Østerrikske stat også byen Wien har sine egne salgs- og kredittavtaler med Sovjetstaten. Man hører at Tyskland, som i det siste har hatt en garanti på 300 mill. gull Mark, nu vistnok har forhøiet denne garanti til 700 mill. gull Mark. I England har Russland avtaler, men disse avtaler er der for det meste iallfall av privat natur, med private institusjoner. Det samme er tilfelle i Sverige og Danmark. Ifølge avisene holder de nu også på å forhandle om en avtale med Frankrike. Det fremgår således tydelig at Russland har behov for varer og at det må kjøpe disse varer på kreditt. Men på den annen side må man resonnerer slik som vi i komiteen og som vistnok også departementet har gjort, at selvom det nuværende styre i Russland kan bryte sammen - og det er kanskje ikke umulig - vil man neppe oppleve, at et eventuelt nytt styre i Sovjet-Russland begår den samme dumhet som kommunistene begikk den gang de nektet å anerkjenne den tidligere gjeld. Hvis det økonomiske liv i Russland bryter sammen, vil Russland antagelig være nødt til å ordne sine gjeldsforpliktelser ved å søke å skaffe sig et større internasjonalt lån på en eller annen måte. Da man vet at Russland forsåvidt er et rikt land og at der gjøres store anstrengelser for å rette de miserable forhold som er der,

skulde vel tross alt risikoen ved en eventuell garanti ikke være så særlig stor, men det må jo erkjennes, at nogen risiko er det alltid til stede. - Et annet moment som spiller inn når man taler om Norges kredittsalg til Russland, er den ting, at ifølge de rapporter som innløper og som det har vært anledning til å se, er den norske kreditt av betydelig kortere sikt enn for de fleste andre lands vedkommende. Det skulde jo også gjøre sitt til at risikoen for Norge blev noget mindre enn de større kreditter for andre land. - Dernest kommer spørsmålet om Norges behov for å selge varer til Sovjet-Russland. Her er forholdet, at bl.a. Norges Industriforbund som tidligere har stillet sig nokså avvisende, kan jeg nærmest si, til disse handelsavtaler, nu i en skrivelse datert 2. juni har sendt en henstilling til Handelsdepartementet. Av den henstilling skal jeg få lov til å referere et utdrag. Her står:

"Forbundet har derfor henvendt sig til de bedrifter som har eksportert til Russland under statsgaranti med forespørsel om de erfaringer som de har høstet fra garantien. Svarene går ut på, at man ønsker garantien oprettholdt. Den har vært av stor betydning for vår eksport til Russland og har derigjennom bidradd til å begrense arbeidsløsheten.

Norges Industriforbund har videre søkt å holde sig i kontakt med hvad der er gjort i andre land for å øke leveransene til Russland. Disse undersøkelser viser, at der i andre land ydes en betydelig lengere kreditt enn den som de nuværende garantibestemmelser gjør mulig fra norsk side. Dette gjør det nødvendig at Norge også kan yde lengere kreditt.

Videre har Forbundet konferert med en rekke bedrifter og brancher, som tidligere har hatt leveranser til Russland men ikke har kunnet opnå disse nu under garantien.

Det gjelder særlig leverandører av industrielle ferdigvarer. Blandt disse er der adskillig misnøie, og de mener at der må kunne gjøres noget for å rette på forholdet."

Og lenger nede heter det:

"Med den interesse som russerne har av å få våre metaller må de kunne overbevises om nødvendigheten av også å kjøpe industrielle ferdigvarer. Forutsetningen herfor er imidlertid at man får tid til forhandlinger. Hittil er garantien i almindelighet gitt så sent, at man av hensyn til fiskernes krav om endelig å få solgt, og det straks, ikke har hatt anledning til i tilstrekkelig grad å vareta ferdigvareindustriens interesser."

Videre uttaler Industriforbundet at det vil

"anbefale, at der gis anledning til å forlenge kredittiden for de forskjellige varegrupper fra henholdsvis 9 og 12 måneder til henholdsvis 12 og 18 måneder."

For ikke å hefte tiden skal jeg ikke citere mer av det. Foruten Industriforbundet, vet vi at behovet for salg av sild og fisk til Russland er av overordentlig stor betydning for våre fiskerier. Det å få det vanlige kvantum stor- og vårsild vekk fra markedene andre steder, betyr overordentlig meget med hensyn til prisen på stor- og vårsild, og det har vital betydning for våre fiskerier at vi får dette salg istand. I en senere skrivelse av 12. juni, har industriforbundet regnet op endel av de varer, som ferdigvarer, som industrien har utsikt til å få solgt til Russland. Det heter i denne opregning:

"Trebearbeidningsmaskiner, cellulosemaskiner, konservemaskiner, landbruksmaskiner, poststemplingsmaskiner, slipematerialer, konfeksjonsvarer, tremasse, papir, cellulose, sæl- og hvalfangstbåter samt tremotorskip, granitsten til syretårn i kvelstoffindustrien, aluminiumspann og skinner, filter og virer for papirindustrien, fiskeredskaper, oljeklær og sjøstøvler, remmer, økser, spiker og nagler, jaktgevær, ammunisjon og sportsartikler."

Det opplyses i denne skrivelse at "når undtas de siste fire poster samt landbruksmaskiner og poststemplingsmaskiner, er den ved Norges Industriforbund nedsatte komite, i konferanse med den russiske handelsdelegasjon, allerede kommet til en ordning om kjøp, som med enkelte mulige forandringer til fordel for "ferdige industrivarer" vil kunne danne et rimelig grunnlag for en overenskomst."

Nu er komiteen gått til å innstille å gi regjeringen en generell fullmakt til å avslutte en handels- og kredittavtale med Sovjet-Russland. Da dette foreligger som en offisiell innstilling har komiteen vært nødt til ikke å komme inn på de enkelte betingelser som kan melde sig ved avslutningen av avtalen. Det var derfor jeg mente, og i overensstemmelse med handelsministeren mener, at det er nødvendig at der på et enkelt punkt sies fra om hvad der er komiteens og muligens Stortingets mening. Det gjelder nemlig med hensyn til kredittiden. Vi turde ikke berøre det spørsmål i komiteen. Det er klart at Norge har interesse av at kredittiden gjøres kortest mulig, men på den annen side kan det hende at det blir absolutt nødvendig, for overhodet å få salg istand, - å gå til en forlengelse av kredittiden. Det er dette spørsmål jeg mener det er nødvendig det sies noget om i dette møte. Komiteen finner, at med hensyn til kredittiden bør regjeringen om nødvendig, ha fullmakt til å forlenge denne med inntil 6 måneder. Når efter de rapporter som departementet kan innhente om kredittiden i andre land, vår kredittid er noget kortere enn den almindelige i handelsavtaler med andre land, så mener man

at man uten nogen risiko bør kunne gå til en forlengelse av kredittiden av ytterligere 6 måneder. Selvfølgelig gjør departementet hvad det kan for ikke å forlenge kredittiden, men leveringen av våre fiskevarer og industrivarer til Sovjet-Russland betyr så overordentlig meget for norsk næringsliv, efter komiteens skjønn, at komiteen ikke bare, som det heter i innstillingen, ikke motsetter sig at der straks optas forhandlinger, men komiteen vil tilråde at departementet straks optar forhandlinger om en eventuell handelsavtale. Og så kommer da tilsist spørsmålet, hvis kredittiden forlenges, om beløpet da vil strekke til for det samme kvantum varer som for inneværende garanti bestemt. Der har komiteen sagt i innstillingen at beløpet ikke må overstige inneværende års garantibeløp. Men forutsetningen er, hvis der frembyr sig muligheter for fordelaktige salg av varer, som er til fordel for norsk næringsliv, at regjeringen da i tilfelle må komme med en tilleggsproposisjon om en eventuell forhøielse av garantibeløpet i januar måned, når Stortinget trer sammen neste år. Med disse ord mener jeg å ha gitt uttrykk for komiteens opfatning med hensyn til de linjer regjeringen bør følge, - som ikke er nevnt i innstillingen, men som den ønsket å høre komiteens og Stortingets mening om.

Statsminister Kolstad: Jeg har oppfattet det så at representanten Thorvik uttalte sig på komiteens vegne. Det var to punkter han særlig understreket. Det første av disse punkter er at regjeringen i tilfelle er bemyndiget til å utstrekke kredittiden ytterligere 6 måneder utover hvad tilfellet har været. Det annet punkt, hvis jeg ikke misforstod representantens uttalelser, gikk ut på at regjeringen også, hvis den fant det var tilstrekkelig grunn til det, skulde kunne ha anledning til å komme med en tilleggsproposisjon, hvorved garantibeløpet kunde strekkes utover hvad der nu er omhandlet. Med hensyn til dette siste punkt er det naturligvis et spørsmål som må nøie overveies. Jeg vil ikke undlate å uttale, at jeg for min del har betenkeligheter ved å gå videre, men spørsmålet skal bli nøie overveiet.

Thorvik: Det forholder sig som det er oppfattet av statsministeren, det var riktig det han sa. Jeg vil bare legge til at hvis regjeringen går til å benytte den bemyndigelse, som Stortinget har gitt den, til å sette innførselsforbud for russisk trelast eller kubb, så tenker jeg nok man kan skyte en hvit pinn efter handelsavtalen. Derfor bør det forbud i hvert fall ikke komme før handelsavtalen er avsluttet.

Alvestad: Jeg vil for min del si, at hvis man skal gå til nogen ny avtale og forhandle om den, så må de forhandlinger skje så tidlig at de er tilendebragt før sildefisket til høsten begynner. Det må være en uttrykkelig forutsetning for at man går til noget sådant.

Rønnevig: Jeg er for min del takknemlig for at dette spørsmål er kommet op, selv om det er i lukket møte. Det berører store interesser i fiskeridistriktene. I et år som iår har mange borte på Vestlandet gått og skjelve i knærne for at

Ruslands-avtalen ikke skulde gå i lås, og det drog jo også meget lenge ut før den virkelig gikk i lås. Jeg vil innstendig henstille til regjeringen å gjøre hvad den kan og strekke sig så langt som mulig, for at vi kan få denne avtale op igjen.

Hambro: Jeg synes det er meget riktig at hr. Thorvik har bragt denne sak frem her, og at han har sagt det han sa. Han dvelte også et øieblikk ved muligheten av, at man på et givet tidspunkt kunde komme til å svi for de kreditter som var ydet. Jeg skal ikke komme inn på det. Jeg vil gjerne be regjeringen se med noget reservert forsiktighet på disse ting og ikke foreta sig noget skritt som kan binde vårt land, hvis der skulde opnåes en felles europeisk aksjon mot den russiske dumping, det være sig i trelast eller andre ting. Det er givet at vårt land ikke alene kan opta nogen kommersiell kamp mot en stat som Sovjet-Rusland, men hvis det lykkes på den økonomiske konferanse eller innen folkeforbundet å få nogen slags fellesbestemmelser og forhåpentlig å opnå en overenskomst med Rusland, må vi være forsiktig med å ha bundet oss for langt på forhånd.

Kalve: Jeg for min del er svært glad for at denne sak er tatt op på dette tidspunkt. Jeg vil få lov til å føie til, i likhet med hr. Alvestad og andre, at skal dette være til nogen nytte, spesielt for fiskeriene, må disse forhandlinger taes op på et så tidlig stadium, at de kan bli avgjort i god tid før fisket begynner; for ellers vil det lett kunne bli en falsk illusjon for en hel del av dem, som skal være med i denne bedrift. Ifjor fikk vi denne handel avsluttet på et så sent stadium, at det nærmest blev til skade istedenfor til gagn. Jeg vil så inntrengende jeg kan henstille til regjeringen å opta disse forhandlinger så tidlig som mulig.

Olsen-Hagen: Jeg vil slutte mig til det som blev uttalt av den siste ærede taler og det som blev uttalt av hr. Rønnevig. Jeg vil understreke at det for Vestlandets vedkommende har overordentlig stor betydning å få denne overenskomst i orden. Så vil jeg ha lagt til, at man skal være litt forsiktig med å begi sig inn på den linje som hr. Hambro antydet.

Norem: Såvidt jeg forstår er det fra industriens side der er fremkommet anmodning om, at kredittiden skal forlenges. For fiskeriene vilde jo det beste være, at man fikk en overenskomst uten nogen forlengelse av kredittiden. Jeg har for mitt vedkommende været i sterk tvil om, hvorvidt Stortinget burde gå med på denne anmodning fra industriens side, og jeg tror regjeringen bør søke å holde igjen så lenge som mulig overfor en utvidelse av selve kredittiden. Jeg har sett på denne sak således, at man nok får gå med på en forlengelse av den garanti man hittil har hatt, men at man ikke bør gli videre ut, hverken med å øke kreditten eller å forlenge kredittiden. Jeg vil derfor ta den reservasjon og henstille til regjeringen å søke å holde igjen, således at vi ikke glir ytterligere ut i å fire på betingelsene fra norsk side.

Presidenten: Presidenten anser hermed denne sak sluttbehandlet. - Hr. Hambro har forlangt ordet.

Hambro: Det er en enkelt ting jeg må få lov til å berøre i dette møte for lukkede døre. I protokollkomiteens innstilling O. IV A finnes der på side 21 referert en kongelig resolusjon, som ikke burde ha stått offentlig referert og som, efter hvad jeg har undersøkt, ikke stod i nogen hemmelig protokoll, men i handelsdepartementets alminnelige protokoll. Her er satt på trykk forhold vedrørende Grønland og den norske stats operasjoner der, som materielt vil kunne skade norske interesser under voldgiftsforhandlinger eller undr prosedyre. Det gjelder den norske stats erhvervelse av hytter eller faste eiendommer på Grønland, et forhold som vi allesammen vet er overordentlig delikat. Det er et offentlig dokument, og desverre, de fremmede legasjoner passer meget nøie på protokollkomiteens innstillinger, de pleier jo også der å gjennomgå utenriksdepartementets resolusjoner. Jeg undersøkte på kontoret og bragte i erfaring, at da de forskjellige legasjoner hadde fått innstillingen, kom der dagen efter bud fra den danske legasjon som fikk 2 eksemplarer ekstra av denne innstilling O. IV A. Det er overordentlig ubehagelig for oss, at disse ting er satt på trykk, og handelsdepartementet må for fremtiden passe på, at de saker som i Stortinget skal behandles som hemmelige, står i hemmelige protokoller og ikke i offentlige protokoller. Jeg har nevnt dette her fordi det jo ikke kan berøres anderledes enn for lukkede dører. Og jeg tror at det vil imøtekomme et ønske, om utenriksministeren også for lukkede dører vil referere for stortingets medlemmer den noteveksling med Danmark og annet som delvis har været referert i utenrikskomiteen.

Utenriksminister Braadland: I møte for lukkede døre i Stortinget den 29. mai redegjorde jeg for regjeringens opfatning av Grønlandsspørsmålet og uttalte herunder bl.a. at vår politikk måtte fremmes under samarbeide mellem storting og regjering, og at det var regjeringens vilje bestemt å hevde våre nasjonale og økonomiske interesser på Østgrønland. Jeg betonet enn videre, at vi befant oss i pågående forhandlinger med Danmark, og at der siden den nye regjeringens tiltreden ikke var kommet nye momenter til, som hadde forandret situasjonen; men jeg fremholdt at regjeringen måtte få tid til å se mere på spørsmålet, fordi der i den senere tid var kommet enkelte nye viktige aktstykker. Den danske minister opsøkte mig den 3. juni og uttalte håp om, at forhandlingene vedrørende Grønland kunde fortsette på samme basis som tidligere. Jeg uttalte, at efter regjeringens opfatning var der ikke inntrått nogen begivenhet som kunde forandre karakteren av de pågående forhandlinger. Det hadde selvsagt ikke været mulig for mig å ta endelig standpunkt i Grønlandsspørsmålet, men jeg fremholdt som min personlige opfatning, at der, såvidt jeg kunde se, fantes to løsninger: Den ene, at man forsøkte å få de nuværende stridsspørsmål litt efter litt fjernet, så man kunde fortsette på grunnlag av Grønlandsoverenskomsten; den annen løsning var at man med en gang bragte tvistespørsmålene inn for en endelig avgjørelse. - Som en helt privat uforbindende mening antydet jeg, at der

kunde være mulighet for å få spørsmålet om politimyndighet bragt ut av verden for å skaffe undav det moment som for øieblikket voldte mest uro. Dette kunde gjøres f.eks. på den måte, at den politimyndighet som var meddelt enkelte norske borgere ifjor for 1930 og 1931 ikke blev fornyet eller i tilfelle blev tilbakekalt under forutsetning av at Danmark ikke etablerte nogen politimyndighet på Østgrønland. Minister Oldenburg meddelte, at han skulde reise for å konferere med sin regjering og i den anledning gjerne vilde ha en uttalelse fra min side. Jeg sa, at noget bestemt kunde jeg for øieblikket ikke si, før jeg hadde sett nærmere på saken, og jeg anså det videre nødvendig å konferere både med regjeringen og i tilfelle med utenrikskomiteen. Den 5. juni, altså 2 dager efter, søkte minister Oldenburg mig, efterat han var vendt tilbake fra Kjøbenhavn, for å overbringe en meddelelse fra den danske utenriksminister. Meddelelsen gikk ut på at Grønlandsspørsmålet vilde bli behandlet av den danske utenriksnevnd i den kommende uke, og ministeren gjorde opmerksom på, at der endnu ikke var truffet nogen bestemmelse om tildeling av politimyndighet til den danske ekspedisjon, og at den heller ikke vilde bli meddelt innen lørdag 13. juni. Jeg anså denne meddelelse for så viktig, at den burde forelegges både for regjeringen og for den forsterkede utenrikskomite, idet jeg trakk den slutning av meddelelsen, at den betød, at Danmark var villig til ikke å etablere politimyndighet under forutsetning av at vår blev trukket tilbake eller eventuelt ikke fornyet. Der blev så holdt et møte i utenrikskomiteen. Jeg gjorde der opmerksom på, at som forholdene lå an på det tidspunkt vilde det tydeligvis bære mot konflikt, hvis der intet blev foretatt fra norsk side. Vi måtte nemlig da gå ut fra at dansk politimyndighet vilde bli etablert, og det kunde heller ikke være tvil om, at et slikt skritt fra dansk side vilde tvinge oss til en avgjørelse som formodentlig vanskelig kunde søkes gjennom direkte forhandlinger og heller ikke ved voldgiftsavgjørelse, idet store kredser av vårt folk var slik innstillet, at de kun vilde bøie sig for en internasjonal dom. Jeg fant samtidig likeoverfor utenrikskomiteen å ville redegjøre for det standpunkt som jeg personlig var kommet til efter å ha studert sakens dokumenter. Jeg nevnte da i utenrikskomiteen til å begynne med, at det forekom mig at Grønlandsspørsmålet både hos oss og også i Danmark hadde i for høi grad været behandlet som et juridisk problem, og vi hadde fått fortolkninger som var divergerende ikke bare landene imellem men også innen de enkelte land. Spørsmålets reelle sider var neppe ofret tilstrekkelig opmerksomhet. Efter min mening var Grønlandsavtalen en avtale om en viss modus vivendi uten at der var truffet nogen avgjørelse i de spørsmål hvor der var prinsipielt forskjellige synsmåter på norsk og dansk side, nemlig i suverenitetsspørsmålet. Det skulde synes å være innlysende, at en slik modus vivendi alene kan oprettholdes under forutsetning av at suverenitetsspørsmålet hviler i avtaletiden. Jeg er opmerksom på at der fra juridisk hold sies at avtalen ikke uten videre berettiger til en sådan slutning, og at de spørsmål kan reises som ikke uttrykkelig er omtalt i avtalen. Det er mulig at det nu forholder sig på den måte, men

ut fra et praktisk skjønn på spørsmålet kan ikke jeg medgi at den opfatning er riktig.

Jeg fremholdt for Utenrikskomiteen at det var meget mulig at en konflikt ikke kunde undgås, men det forekom mig verd overveielse om ikke Norge burde gjøre den innrømmelse ikke å oprettholde sin politimyndighet som blev etablert ifjor, men som erfaringen hadde vist ikke hadde hatt nogen betydning, hvis vi derved kunde undgå at danskerne etablerte dansk politimyndighet på Østgrønland. Rent personlig forekommer det mig også som om begrepet "politimyndighet" stod i mindre god sammenheng med begrepet "terra nullius", som jo var vårt prinsipielle standpunkt. Jeg tilføiet at jeg anså det for ønskelig å få dette stridsspørsmål ut av verden, fordi vi derved kunde få tid til å overveie saken mere i ro. Jeg sa derfor at jeg hadde tenkt å la den danske minister vite at vi for iår og inntil videre ikke vilde etablere nogen politimyndighet på Østgrønland, under forutsetning av at der ikke blev etablert nogen dansk politimyndighet deroppe. Samtidig vilde jeg la den danske minister få en klar forståelse av at hvis Danmark til tross for dette tilbud gikk til å opprette dansk politimyndighet, vilde konflikten bli akutt.

Jeg meddelte videre utenrikskomiteen at jeg hadde en konferanse i departementet den 8 juni med folkerettskyndige. Jeg spurte da blandt annet om hvorvidt et skritt som det av mig antydte, vilde svekke vår internasjonale stilling. Begge de folkerettskyndige - professorene Gjelsvik og Klæstad - erklærte at stillingen ikke vilde bli svekket om vi tok vår politimyndighet tilbake. Jeg forela dem også spørsmålet om hvordan våre reelle interesser på Østgrønland vilde ligge an hvis en Haager-domstol tildømte Danmark suverenitet. På dette spørsmål fikk jeg meget reserverte svar, mer reservert enn jeg hadde ventet. Høiesterettsdommer Klæstad uttalte blandt annet, at det kunde sies å være en viss tendens til at man ved slike internasjonale avgjørelser vilde ta hensyn til de reelle interesser. Men "en tendens" forekommer mig i den forbindelse å være et svakt uttrykk. Jeg meddelte annvidere utenrikskomiteen at jeg aktet å sammenkalle representanter for pressen for å sette dem inn i situasjonen og henstille til dem ikke å vanskeliggjøre regjeringens politikk ved uttalelser som kunde skade vår internasjonale stilling og våre forhandlinger med Danmark.

De uttalelser som fallt i utenrikskomiteen støttet de synspunkter, som jeg hadde hevdet, og jeg kunde derfor den følgende dag - den 10 juni - meddele minister Oldenburg, som søkte mig efter avtale, at jeg kunde gi ham noget mer inngående opplysninger om Grønlandsspørsmålet enn tidligere. Jeg fremholdt til å begynne med at spørsmålet om etablering av dansk politimyndighet på Østgrønland hadde vakt megen uro, og hvis politimyndighet blev etablert vilde det utvilsomt skape store vanskeligheter i forholdet mellem de to land. Den norske regjering var imidlertid villig til å jevne veien ved ikke å fornye eller eventuelt trekke tilbake den politimyndighet som var meddelt tre herrer av justisdepartementet for årene 1930 og 1931, under forutsetning av at dansk politimyndighet ikke blev etablert. Begrunnelsen av dette krav fra norsk side vilde i tilfelle være at erfaring hadde vist at politiopsyn var

overflødig. Jeg fremholdt derefter min opfatning av Grønlandsavtalen som en avtale om en modus vivendi, under forutsetning av at de prisnipielle uoverensstemmelser som der var mellom dansk og norsk opfatning ikke kom til uttrykk eller blev reist i avtaletiden. Jeg tilføiet derhos, at den danske 3 års plan fremdeles skapte en viss engstelse for våre fangstinteresser og at vi var redd for at der som følge av 3-årsplanen kunde tenkes å opstå konflikter. Minister Oldenburg meddelte mig at han vilde reise til Kjøbenhavn samme aften og at der skulde være møte i den danske utenriksnevnd fredag.

Den 13. juni søkte minister Oldenburg mig igjen og overleverte en verbalnote fra den danske legasjon, hvori blandt annet uttales, at den danske regjering ikke kan erkjenne at den norske regjering med rette vilde kunne gjøre innvending mot den påtenkte tildeling av politimyndighet til en dansk videnskapelig ekspedisjon til Østgrønland og måtte i så henseende henholde sig til hvad der var anført i tidligere noter, men efter at den danske gesandt den 10. juni fra den norske utenriksminister hadde mottatt en meddelelse om at den norske regjering var rede til å tilbakekalle den politimyndighet der av justisdepartementet var gitt dosent Hoel med flere, hadde det danske gesandtskap efter sin regjerings ordre den ære å meddele at den danske regjering inntil videre vilde kunne stille den påtenkte tildeling av politimyndighet til den av dr. Lauge Koch ledede videnskapelige ekspedisjon i bero, og vilde sette pris på å motta en nærmere meddelelse fra den norske regjering når den norske politimyndighet var tatt tilbake.

Samtidig hermed overleverte minister Oldenburg en avskrift av en note av samme datum som var tilstillet vår legasjon i Kjøbenhavn angående spørsmålet om forskjellige fangstinteresser, og tilføiet muntlig, at man på dansk side hadde meddelelser om at der av nordmenn ved fangst på Østgrønland var anvendt gift og selvsqudd, hvad man mente kunde medføre fare for medlemmer av den danske ekspedisjon.

Som svar på den danske verbalnote av 13. juni blev der den 20. juni sendt den danske gesandt en verbalnote angående politimyndighetsspørsmålet. Denne note vil jeg gjerne referere in extenso, og jeg må forutskikke den bemerkning at noten først blev sendt efter at den var forelagt den forsterkede utenriks- og konstitusjonskomite. Den lyder som følger:

"Under en samtale av 10. ds. meddelte Utenriksminister Braadland Minister Oldenburg at spørsmålet om etablering av dansk politimyndighet på Østgrønland hadde vakt megen uro i Norge og at en sådan etablering utvilsomt vilde skape store vanskeligheter i forholdet mellom de to land. Han tilføiet at den norske regjering - som et innledende skritt for å jevne veien til en løsning, hvorved der kunde skaffes ro i saken - var villig til ikke å fornye (eventuelt trekke tilbake) den politimyndighet som det norske justisdepartement hadde meddelt tre personer over norske borgere på Østgrønland for årene 1930 og 1931, under forutsetning av at dansk politimyndighet ikke blev etablert. De hittil høstede erfaringer om nødvendigheten

av et politiopsyn på Østgrønland skulde gjøre et sådant skridt ubetenkelig.

I verbalnote av 13. ds. har den Kgl. Danske Legasjon derefter uttalt at den danske Regjering, efter å ha mottatt denne meddelelse, inntil videre vilde kunne stille i bero den påtenkte tildeling av politimyndighet til den av Dr. Lauge Koch ledede ekspedisjon til Østgrønland.

Den norske regjering setter pris på meddelelsen herom og har truffet forføyning til, at den norske politimyndighet trekkes tilbake. Den finner imidlertid å burde fremheve at Utenriksminister Braadlands uttalelse til Minister Oldenburg om den norske Regjeringens villighet til ikke å fornye (eventuelt trekke tilbake) den for årene 1930 og 1931 til tre personer meddelte politimyndighet over norske borgere på Østgrønland, var avgitt under forutsetning av at dansk politimyndighet ikke blev etablert i den tid den norske politimyndighet var trukket tilbake. Den Norske Regjering har oppfattet den i den Kgl. Danske Legasjons verbalnote av 13. ds. gitte meddelelse om inntil videre å stille i bero den påtenkte tildeling av politimyndighet til dr. Lauge Kochs ekspedisjon derhen, at den Danske Regjering er enig i, at der inntil videre ikke etableres hverken dansk eller norsk politimyndighet på Østgrønland, og den norske regjering vil være forbunden for en bekreftelse på at dens opfatning i så henseende deles av den Danske Regjering.

For fremtidig å sikre en rolig utvikling på Østgrønland anser den norske Regjering det for ønskelig at der fra den norske og den danske Regjeringens side blir gitt uttrykk for, at de to regjeringer - ut fra den samme gjensidige imøtekommenhets ånd, som førte til modus vivendi overenskomsten om Østgrønland av 9. juli 1924 - hver for sig vil gjøre sitt beste for i den tid overenskomsten består, å undgå å reise spørsmål som berører de prinsipielle uoverensstemmelser, som ved nevnte overenskomst ikke fant sin løsning."

Samtidig med at denne verbalnote gikk, blev legasjonen i Kjøbenhavn instruert om å svare på det danske utenriksministeriums note av 13. juni derhen at den norske regjering ikke kan være enig i den forståelse av art. 4 i overenskomsten om Østgrønland som gjøres gjeldende i den danske note, og forsåvidt henholder sig til hvad der var anført i legasjonens note av 31. mars d.å., men at regjeringen var villig til for mest mulig å undgå friksjon, å gjøre sin innflytelse gjeldende i påkommende tilfelle for at den norske jakt- og fangstvirksomhet på Østgrønland i alle parters interesse viser fornøden hensyntagen til andre virksomheter på stedet.

Jeg må i den forbindelse gjøre oppmerksom på at i den danske note vedrørende fangstspørsmålet og 3-års planen av 13. juni blev meddelt at den danske regjering på sin side var

villig til å gjøre sin innflytelse gjeldende for at de danske jakt- og fangstmenn på Østgrønland i alle parters interesse viser fornøden hensyntagen til andre virksomheter; likeså at den danske regjering ikke var blind for at det vilde være et naturlig hensyn overfor utøvere av jakt- og fangstvirksomhet på Østgrønland at konkurrerende fangstmenn avholder sig fra å slå sig ned i sådan nærhet at de pågjeldende erhvervsmuligheter derved vesentlig forringes.

Igår aftes kom det en note som svar på dette fra den danske regjering. Om den notes innhold kan jeg ikke si - den er for øieblikket under behandling i departementet - at den er utilfredsstillende; men jeg kan heller ikke si, at den er tilfredsstillende sett fra et norsk standpunkt, og den vil i ethvert fall nødvendiggjøre en fortsatt meningsutveksling. Jeg vil senere i åpent møte redegjøre for enkelte hovedpunkter vedrørende regjeringens opfatning av Østgrønlandsspørsmålet, men vil gjerne her i lukket møte komme med et par bemerkninger som ikke egner sig for åpent møte.

I det øieblikk regjeringen tiltrådte, var situasjonen med hensyn til Østgrønland den at hvis intet uforutsett inntraff, vilde våre forhandlinger med Danmark utvikle sig til åpen konflikt, idet nemlig etablering av dansk politimyndighet på Østgrønland likeoverfor andre enn danske borgere var en foranstaltning som ikke kunde godkjennes av Norge. Spørsmålet var derfor om regjeringen skulde la saken drive eller foreta positive skridt for å vende utviklingen. Hvis man lot saken drive, altså med andre ord tok konflikt, så vilde man, hvilken form man enn valgte, komme i den situasjon at spørsmålet før eller siden blev innbragt for internasjonal domstol. Dette gjaldt enten man fulgte annekasjonslinjen eller en annen linje. Det første spørsmål som da meldte sig, måtte være en vurdering av de chanser som Norge i det tilfelle kunde ha, og hvilken risiko man i så henseende utsatte sig for. Efter den konferanse som jeg hadde med folkerettskyndige i Utenriksdepartementet den 8. juni, og efter selv å ha studert spørsmålet, kom jeg til det resultat at der i hvert fall måtte foreligge en viss risiko for at norske reelle interesser på Østgrønland kunde bli nødlidende, hvis en avgjørelse av suverenitetsspørsmålet ved en internasjonal domstol gikk Norge imot. Spørsmålet var i hvert fall uoversiktlig. En linje som søker å bringe den konflikt ut av verden var allerede drøftet og hadde fått tilslutning fra alle hold i en konferanse mellem den tidligere utenriksminister og utenrikskomiteen den 26. mars i år, og den stemte også med enkelte uttalelser som falt i det siste lukkede møte, hvor Grønlandsspørsmålet blev behandlet i Stortinget. Ved den politikk som er fulgt er der ikke ofret noget av Norges prinsipielle syn. Vi fastholder fremdeles at den danske suverenitet over Østgrønland erkjenner vi ikke. I det politiske liv som i livet forøvrig er det sjelden at noget kan fastslåes som det absolutt riktige, når det gjelder en avgjørelse. En avgjørelse vil alltid være forbundet med en vurdering av forskjellige konkrete forhold, og denne vurdering vil ikke alltid ha så lett for å bli ensartet hos de forskjellige individer. Avgjørelser i utenrikspolitiske spørsmål danner i så henseende ingen undtagelse. De vil også være resultatet av subjektive vurderinger, men mens slike vurderinger i den

innenrikske politikk bør og må ha fritt slag og fritt løp, vil det være av betydning i utenrikske spørsmål at vurderingen innen nasjonen blir nogenlunde ensartet. Først derved får en nasjons standpunkt den fornødne slagkraft.

Hambro: Som det også vil fremgå av utenriksministerens redegjørelse har det vært full overensstemmelse mellom utenriksministeren og utenrikskomiteen. Det har vært enstemmighet om alle de skritt som har vært gjort og praktisk talt også enstemmighet i vurderingen av de faktiske forhold. Jeg er enig i de synsmåter som er fremholdt av utenriksministeren og også i hans understreking av at det alene svekker den nationale slagkraft, at der gis altfor umiddelbare uttrykk for uoverensstemmelser og for misnøie med den linje som offisielt følges. Jeg vil bare ha understreket her også, hvad utenriksministeren understreket i utenrikskomiteen, at det kan være lett nok å tale om at Norge skal bringe denne sak inn for en international domstols avgjørelse - intet kunde være bekvemmere og intet kunde være mere kortsynt, hvis man ønsker å føre en langsiktig og reell politikk i disse spørsmål. Vi kunde få en domsavgjørelse, men vi har liten grunn til å tro at den vilde volde oss nogen glede, da det jo er en given ting, som fremholdt av utenriksministeren, at Norge ikke kunde føre påstand om noget videre, således som saken ligger an nu, enn at Øst-Grønland skulde være terra nullius, hvorved det positive vi kunde opnå vilde være så overordentlig ringe. Jeg vil ha føiet til som mitt personlige syn på denne sak at vi fikk Øst-Grønlandsavtalen med de svakheter den hadde - og som ingen var mere klar over enn de som forhandlet om den, men som alle dog var enig om var det beste vi kunde opnå - vi fikk den, fordi vi håbet at Norge i løpet av de 20 år den varer i all stilhet skulde æte sig så fast inn på Øst-Grønland at vi skulde stå sterkere når den avtale løp ut. Jeg brukte selv i Stortinget de ord om den - at den skulde være en torn i Danmarks kjød, som skulde holde såret åpent, for lenger kunde vi ikke nå i det givne øieblikk. Hvis den politikk hadde vært fulgt, vilde vi stått sterkere år for år, fordi vi hadde reelle interesser mens Danmark bare har prestige-interesse. Ved den agitasjon som har vært drevet fra norsk side i de siste par år har man tvunget Danmark til en aktivitet på Øst-Grønland som Danmark ellers ikke vilde ha utfoldet, og har derved vanskeliggjort vår egen stilling. Jeg for min del vilde beklage det ganske overordentlig, hvis dette skulde føre til en trethet i Norge, som på mange måter er kommet til uttrykk, så man sier, vi skal heller ta en domsavgjørelse uansett hvad den går ut på. Jeg kan si det like ut for åpne døre som jeg gjorde i 1923 og 1924, at jeg anser ikke personlig det gode forhold til Danmark for å være en betydelig national interesse - jeg mener at vi skal ha oppgjør både om arkivsaken og mange andre ting før det er en reell interesse for oss å ha, hvad man populært kaller, et godt forhold til Danmark. Men skal det være mulig å føre en langsiktig, nasjonal politikk, er det viktigere enn noe annet at man ikke ved ganske uoverveide og tåpelige aksjoner forspiller hvad man kunde opnå, og øder nasjonens krefter ved dissenser om de mindre ting, særlig understreket av dem som ikke har ansvaret og som heller ikke kan sitte inne med

dokumentene. Jeg synes det er en vinning hvis vi nu kunde få denne politimyndighets-konflikt bragt ut av verden, som skyldes et overilet skridt fra norsk side. Og jeg mener at den forhandlingslinje som regjeringen har slått inn på, overensstemmende med den forrige regjering og utenrikskomiteens standpunkt, er den eneste vei vi har å gå. Den krever en viss tålmodighet, og man kan være ganske forvisset om at den part som har den lengste tålmodighet og den seigeste vilje, også i det lange løp vil vinne i dette spørsmål.

Handberg: Den norske note var holdt i klare ordelag, den danske svarnote blev ikke referert. Jeg vil da bare henstille til regjeringen at den ikke nøier sig med tåkede, uklare uttalelser fra dansk side. Man er så vant til det, når Danmark skal uttale sig, så jeg mener at man her bør rope et varsko. Når det gjelder politimyndigheten, sies det fra dansk side at de kan gå med på å trekke den tilbake når det gjelder Lauge Koch's ekspedisjon. Men om de vil utøve politimyndighet på annen måte, sies det ikke noe om. Jeg mener her må Stortinget legge saken i regjeringens hender, og vi må kreve av regjeringen at den hevder de norske interesser helt uavkortet.

Ameln: Jeg finner det meget heldig at man holder Stortinget a jour. Men det er givet at det efter denne oplesning av noter ikke kan ta noe standpunkt til saken. Så regjeringen får handle efter eget skjønn og på beste måte, og så får Stortinget komme med sin uttalelse når saken forelegges på vanlig måte. Ellers er jeg enig med hr. Handberg. Men når jeg forlangte ordet, var det for å peke på ett enkelt punkt, som også blev berørt av hr. Handberg. Jeg mener at man må få fastslått at der kan ikke etableres dansk politimyndighet, hvis denne noteveksling leder til overensstemmelse, uten efter gjensidig avtale om politimyndighet. Ellers betrakter jeg det som en felle, slik at man trekker den tilbake nu fra dansk side i disse tåkede uttalelser for senere å gjøre et kupp, når vi ikke har været fullt så observante. Det kan hende at den neste ekspedisjon går kanskje ikke ut under full musikk og med hurrarop fra danske ministre på stranden der nede. Det kan hende de neste gang velger en mere dulgt fremgangsmåte.

Joh. Ludw. Mowinckel: Jeg vil bare kortelig erklære at jeg slutter mig til den linje for Grønlands-politikk, som er optrukket av den ærede utenriksminister, og som i virkeligheten følger den linje som var fulgt av den forrige regjering. Det er av den aller største betydning at det her synes å være enstemmighet om den politiske grunnlinje som skal følges i disse vanskelige forhold. Med hensyn til politimyndigheten, forstod jeg den ærede utenriksminister så, at det i noten uttrykkelig var sagt, at man forutsatte at det for fremtiden vilde gåes frem under gjensidig hensyntagen, slik at det ikke ensidig blir etablert politimyndighet. Nu skal man ikke alltid i alt hvad Danmark gjør bare se ondskapsfullhet og underfundighet. Dette vil hr. Ameln. Man må huske på at det er oss som uten å spørre Danmark, først har etablert politimyndighet, det er oss som har gjort det, og vi har gjort

det fordi at vi mente det var et godt prinsipielt fremstøt. Nu er det oss som finner at det er best av hensyn til fremtiden å søke å vende tilbake til status quo, og Danmark har, såvidt jeg har forstått, i det store og hele svart tilfredsstillende på våre ønsker i så henseende. Og det synes jeg at vi opriktig talt skal sette pris på, for det var meget nærliggende for Danmarks vedkommende i den situasjon å fastholde sitt politiskrav som et mottrekk mot det norske. - Med hensyn til det den ærede formann for utenrikskomiteen sa, så vil jeg be ham ikke for åpne dører å si at han ønsker et dårlig forhold til Danmark, fordi han derved trodde at disse spørsmål best kunde løses. En ting er at man ønsker av hensyn til stemningen her i Norge å oprettholde et visst godt humør omkring disse forhold, men jeg har aldri visst at mellempolkelige forhold, vanskelige forhold løses best gjennom oprettholdelse av et dårlig forhold med det land med hvem man har vanskeligheter. Det er min overbevisning, at nettop gjennom et godt og vennskapelig forhold til Danmark løses disse vanskeligheter best, både når det gjelder arkivsaken og andre spørsmål. Hr. Hambro selv vet meget godt at nettop arkivspørsmålet ikke er så fjernt fra sin løsning nettop gjennom vennskapelig forståelse fra begge sider. Det er mulig at Grønlands-saken utvikler sig slik at vi blir nødt til å gå til en internasjonal avgjørelse, som også utenriksministeren pekte på, men det har vært forutsetningen i utenrikskomiteen under samarbeide med utenriksministeren, at hvis saken utvikler sig slik at vi må gå til en internasjonal avgjørelse, så skal også denne internasjonale avgjørelse søkes på grunnlag av og efter vennskapelig forhandling med Danmark.

Utenriksminister Braadland: Jeg vil gjerne i anledning av de bemerkninger som falt fra de ærede representanter Handberg og Ameln ha uttalt, at det er regjeringen meget om å gjøre å skaffe klarhet i disse spørsmål, så der ikke skal ligge skjult muligheter for løsninger eller for tiltak som kan bringe hele saken i fare. Vi vil gjerne ha en klar og grei stilling.

Reimers: Efter utenriksministerens siste uttalelse kan jeg frafalle ordet. Jeg vil bare få lov til å understreke det som utenriksministeren fastslo i sin første tale her, at vi til dato ikke har firt på noe prinsipielt spørsmål. Og jeg vil få lov til å understreke det som hr. Handberg og hr. Ameln sa, at det gjelder om å være på vakt. Jeg har dessverre ikke den tillid til den danske ærlighet som den tidligere utenriksminister har. Jeg synes ikke vi har erfaring for det.

Hambro: Jeg vil i anledning av hr. Mowinckels bemerkning alene si, at jeg understreket at mine bemerkninger alene kunde falle for lukkede dører.

Joh. Ludw. Mowinckel: Det er ikke min mening å avbryte, men jeg må beriktige det. Da har hr. Hambro ikke vært opmerksom på hvad han selv sa, for han sa nettop at han vilde gjerne si for åpne dører det han sa.

Hambro: Da ber jeg om undskyldning. Jeg mente å si, at jeg ikke kunde si det for åpne dører. Jeg sa heller ikke at det var

av verdi å ha et dårlig forhold til Danmark. Jeg sa at jeg for min del var meget lite villig til å ofre noe som helst for å få et godt forhold til Danmark. Jeg har ikke den samme opfatning som hr. Mowinckel, at det er ved vennskapelighet at man opnår noe, særlig under forhandlinger med Danmark. Mitt inntrykk er, at man ikke opnår noe før man lar forhandlingene briste og viser at man har et bestemt standpunkt som man ikke vil fravike. Under arkivforhandlingene var det jo først da professor Koht og jeg bad om lov til å avbryte forhandlingene og meddele danskene at vi ikke vilde forhandle med dem, at de viste den første imøtekommenhet, og det tror jeg er en almindelig erfaring når man forhandler med dem. Selvsagt bør man forhandle under de høfligste former, og selvsagt bør man ikke offentlig demonstrere hverken noe fiendskap eller uvilje, men jeg mener og har alltid ment, at vi har en rekke spørsmål uløst i Norden, større spørsmål med Danmark og mindre med Sverige, og at vi skal forholde oss relativt reserverte inntil vi har løst de spørsmål. Men jeg vil gjerne si, hvad hr. Mowinckel var inne på, at de som har feilet i denne sak, det er ikke danskene; det er ikke danskene som har gjort noe, det er ikke den danske mangel på ærlighet som er skyld i dette, det er et uoverveiet fremstøt fra norsk side. Det var ikke danskene som etablerte politimyndighet under taler og musikk av statsråden, det var nordmennene som gjorde det. Jeg tror man skal være meget lite glad over prinsipielle fremstøt som man gjør og som man bakefter blir nødt til å trekke sig tilbake fra. Vi skal vise den største varsomhet, og det tror jeg at vi nu har lært. Jeg har ikke noen som helst tvil om at man nu vil være så oppmerksom fra norsk side, at en forventet treskhet fra dansk side ikke skulde ha noen chanser til å føre frem i dette øieblikk.

Støstad: Jeg vil erklære at jeg er godt fornøiet med at spørsmålet om politimyndigheten på Grønland er løst på den måte som utenriksministeren idag har oplyst om, og som det helt fra første stund av har vært pekt på i utenrikskomiteen. Vi får vel være fornøiet, når en feil fra norsk side lar sig rette på på et såvidt rimelig grunnlag som skjedd i dette tilfelle. Jeg vil også gjerne med det samme ha sagt, at når det gjelder hr. Hambros uttalelser om vårt forhold til Danmark, så vil jeg ta avstand fra disse. Det kunde kanskje være liten grunn til det nu når det ikke var hr. Hambros mening å si det samme for åpne dører, men jeg vil allikevel ikke at det skal stå uimotsagt, for den som krever at andre skal være forsiktig med sine uttalelser, han plikter også på sin side å vise nogen forsiktighet. Og jeg synes ikke at den uttalelse fra hr. Hambro tydet på nogen særlig stor forsiktighet, selvom det nu skjer i et møte for lukkede dører, for vi kan jo tenke oss, at den uttalelse allikevel kunde sive ut; så galt har hendt før. I det hele tatt er jeg glad for at den nye regjering og også bondepartiet, siden vi fikk denne regjering, later til å ha fått en noget sundere opfatning av hele Grønlandsspørsmålet enn de hadde tidligere. Hvis man vilde være så ondskapsfull å begynne å se gjennom "Nationen" siden Grønlandsspørsmålet blev aktuelt, så vil man ganske sikkert finne mange rare uttalelser, som typer på, at når det gjaldt disse spørsmål, da var det ett

parti her i landet, som var mere nasjonalt enn alle de andre tilsammen. Jeg er derfor glad for, at siden dette parti har fått regjeringmakten, så viser det sig at deres nasjonalfølelse igrunnen ikke er stort mere verd enn alle andres. I det hele tatt vil jeg benytte anledningen til å si, at den chauvinisme, som er reist om Grønlandsspørsmålet, den chauvinisme må det nu engang være slutt med. For jeg for min del - og jeg tror hele mitt parti - ser ikke på dette spørsmål som en kamp om suvereniteten over Øst-Grønland, men vi ser på det som et spørsmål, hvor det gjelder å få bevaret de økonomiske og næringspolitiske interesser, som vi har i denne landsdel. Suverenitetsspørsmålet har hele tiden for oss iethvertfall været en underordnet ting. Det som det har gjeldt har vært, at de fiskere og de fangstmenn, som hadde sin næring deroppe, måtte få virke slik som de har vært vant til å virke fra gamle dager av uten hinder fra hverken dansk eller nogen annens side. Jeg vil som sagt efter det som nu er oplyst av utenriksministeren erklære at jeg - og jeg tror også mitt parti - er fornøiet med at man nu er kommet ut av det dilemma, som etableringen av politimyndigheten deroppe i virkeligheten førte oss ut i.

Alf Mjøn: Dette er jo en meddelelse som utenriksministeren har gitt oss og det kan jo ikke ha tilfølge nogensomhelst beslutning. Regjeringen handler ut fra det ansvar, den har. Men jeg liker ikke, at man her fremstiller det som man har gjort en feil, eller gjort et overgrep, og så skal vi straks innrømme at det var en feil. Det kan være feil på begge hold. Er det f.ex. i fuld harmoni med Grønlandsavtalen, at Danskerne utrunder en 3-årsexpedition til Øst-Grønland. Jeg hadde helst likt, at man hadde sagt, at man ikke vil fornye politimyndigheten, men ikke tilbudt å trekke den tilbake. Jeg tror ikke at man skal gjøre et sådant tilbaketog. Jeg har hørt fra forskjellige hold at der er en nokså sterk og stigende uvilje nede i Danmark hos småfolk, hos småbønder, på grunn av at regjeringen skal ligge og kjekle med Norge. Det er ikke bare så, som vi naturligvis stadig får læse offisielt, at det har vakt harme i politikken dernede, at nordmennene har rørt ved dette spørsmål, det er ialfald sagt mig at det er en annen bevegelse som er fremme og det er den, at de er harm over, at man ligger og kjekler med nordmennene. Der har før hersket adskillig uvidenhet i danske kredse med hensyn til Grønland, og jo lenger det går, desto mere begynner også de historiske kjennsgjæringer å gå op for danskene med hensyn til at de har begått en urett mot oss i 1814, når det gjelder de gamle norske bilande. Vi vinner efterhvert som dette får utvikle sig. Jeg vil be mine herrer huske på, hvordan det var i forholdet til Sverige. Vi kunde konstatere at i alle svenske lærebøker oplystes det om at Norge var et hårtatt land. Det gikk lenge, forinnen den ungdom, som vokste op med den tillærte opfatning, fikk forståelse av at det i 1814 skjedde noget annet, nemlig at vi på likeberettigede vilkår skulde stå ved siden av Sverige. Men det tok tid. Det samme - at slike ting tar tid - oplevet vi jo også med hensyn til arkivspørsmålet og andre ting. Man vil erindre på hvilken måte det oprinnelig blev møtt, det blev møtt med hån og flir: Tordenskiold tilbake til Trondheim? Nei

langtifra! Men man er efter noen års forløp kommet dithen, at der hever sig den ene danske røst efter den annen for at: nordmennene har rett i dette, vi bør ikke ligge og kjekle med dem om å beholde deres stormenn. Slik kan man møte etterhvert denne erkjennelse. Jeg mener vi står oss på å holde tingene varme. Men man må huske på, at vi har den historiske rett, og jo lengere det i denne henseende går, desto mere går den historiske sammenheng op for fler og fler av det almene danske folk. Derfor skader det ikke, at man dernede merker, at vi ikke er fornøidde, at vi er harme vi også, at det ikke er danskene som har rett til å være harme, det er vi som har den største rett til å være det. Vi har mer og mer å vinne ved den ting, at der er en urostemning her i landet i anledning av den måte, hvorpå vi historisk er behandlet av Danmark. Det kan være, at de danske lærebøker er likeså gale som de svenske var det.

Presidenten: Presidenten har inntrykk av, at denne sak nu straks må være utdebattert.

Joh. Ludw. Mowinckel: I det store og hele tatt tror jeg hr. Mjøen har rett i det han her sa, og nettop på bakgrunn av de betraktninger tror jeg, at det som i denne politikk kan kalles for den langsomme utviklings linje, og som også er den nuværende regjerings, er den rette. - Med hensyn til den politiforordning, som blev truffet fra norsk side ifjor, tror jeg ikke, det er riktig å karakterisere den hverken som en feil eller som en dumhet. Det er ganske riktig - og det bør man ha for øie, når man vil bedømme det danske fremstøt - at det danske fremstøt var en følge av det norske, og nødvendiggjør, at man nu har måttet forhandle om å la politimyndighetsspørsmålet falle. Men i og for sig har den omstendighet, at der blev etablert norsk politi, ikke vært uten betydning for vårt principielle syn deroppe, og det er ikke dårlig for oss, at vi faktisk har etablert politi, selvom vi nu trekker det tilbake, mens Danmark ikke har etablert noget slikt.

Handberg: Jeg vil understreke, at da statsminister Mowinckel forrige gang hadde ordet, gav han den forrige regjering en sådan utmerket attest for å ha varetatt Norges interesser så godt, når det gjaldt våre interesser på Østgrønland. Jeg vil understreke, at det er den forrige regjerings chef som selv gir sin regjering denne attest, og ikke vi andre. Jeg for min del har ingen grund til å stå her og underskrive attesten. - Når det gjelder politimyndigheten, skal man være opmerksom på, at den politimyndighet som er utøvet fra norsk side, er bare en ordenspolitimyndighet likeoverfor norske fangstfolk på skibene, men det som Danmark nu tenkte å utøve var en politimyndighet, som gjaldt ikke bare dansker deroppe, men alle nasjoners folk, som utøvet fangst og fiske der. Når da menn som for eksempel Gjelsvik og andre som har gransket dette, mener at det ikke er noget fornedrende for oss å trekke vår politimyndighet tilbake, når Danmark må ofre ennda mere, har jeg støttet den linje.

Garnes: Eg torer ikkje segja noko um, kor snøgg eller kor langsam Norigs politiske line bør vera kring Grønlands-spursmålet; men eg vil ha sagt som mi meining, at lina har vore langsam nok. Eg vil vona, at lina i alle fall ikkje må vera døyande. Etter fråsegna frå utanriksministeren og etter det ordskifte som er ført vil eg vona, at regjeringa fylgjer Grønlands-spursmålet med vaken interesse, og hevdar norske interessor med fast hand. Det gjekk fram av utgreiinga frå utanriksministeren, at danskane er merksame på, at det frå norsk side er lagt ut sjølvskot og gift. Eg vil oppmoda utanriksministeren til å sjå vel etter, at det ikkje frå dansk side skulde vera eller vil verta lagt ut revesakser kring denne sak.

Gram: I anledning av hr. Handbergs siste uttalelser, hvorav man muligens kunde få det inntrykk, at han var misfornøidd med regjeringen Mowinckels optreden i denne sak, men meget vel fornøidd med den nuværende regjering, vil jeg understreke, at det er den samme linje som har vært fulgt ubrutt i de senere år. Og selvom vi så med nogen spenning på den nye regjering's håndtering av denne sak, spesielt i forbindelse med de resolusjoner som blev fattet på Bondelagets store møte borte i Bergen, så er det den samme linje som har vært fulgt fremdeles, og den har vært enstemmig støttet av den utvidede utenrikskomite, hvor alle partienes første menn har vært med. Der har ikke vært nogen dissens om det, og derfor bør det i denne sak heller ikke være nogen, som skal kunne stå bedre enn andre.

Nygaardsvold: Jeg vil få lov til å slutte mig til det, som hr. Støstad uttalte angående vår stilling til dette spørsmål. Men det er en ting som jeg har lagt merke til under denne debatt, og især nu siste gang hr. Handberg hadde ordet og hr. Garnes hadde ordet. Regjeringen har jo fått tilslutning til sin linje, som jeg ogsaa vil understreke er den samme som den, som blev fulgt av regjeringen Mowinckel, den har faat tilslutning av alle de andre, som har hatt ordet i denne sak. Men det forekommer mig næsten, som om bondepartiets egne medlemmer er de, som har den største mistillit til denne linje og dermed til regjeringen. Det gjør mig virkelig ondt, at så skal være tilfellet, når vi for engangs skyldt uforbeholdent kan si, at vi er glad over, at regjeringen har fulgt den linje, som blev optrukket for den ved den forrige regjering og den utvidede utenrikskomites behandling av saken. Da synes jeg ogsaa, at bondepartiet skulde ha innstillet striden og latt regjeringen få være i fred nu. Jeg synes ikke det er verd, at dens eget parti med dunkle og uklare ord skal komme og forsøke å snubbe til den gang på gang, især når jeg for min del ogsaa for engangs skyld har gravet ned stridsøksen. Men jeg vil henstille til hr. Garnes, at er det så, at de nærer en dyp og inngrodd mistillit til regjeringens hele Grønlands-politikk, så la oss da få et forslag om, at bondepartiet går ut fra, at regjeringen hevder vår stilling til disse spørsmål med fast hånd. Det vilde bli et uttrykk for bondepartiet som vi kunde sette pris på hver og en å se manifestert her. Jeg vil si som jeg begynte med, at jeg er glad over at regjeringen har fått politispørsmålet ut av

verden, og jeg håber at vår fremtidige politikk der oppe på Grønland blir ført i den retning som var forutsatt da Grøndlandsavtalen blev inngått: at vi befester våre næringspolitiske interesser der oppe, slik som det er sagt at vi har grunn til å gjøre, og at det vil bli det eneste adkomstdokument vi kan skaffe der oppe, nemlig å beviser at vi har reelle interesser nu og ikke bare at vi har hatt dem kanskje engang i fortiden.

Hambro: Jeg vil få lov til å minne hr. Mowinckel om at ved det siste møte hvor vi diskuterte disse ting, uttalte hr. Mowinckel selv at politiforbudet var et uklokt skridt, og deri var de andre som uttalte seg, enige. Jeg vil be om at man ikke her lar sig forlede til å drive partipolitisk krangel om denne sak. Intet kunde være mere skadelig for norske interesser, enn om de forskjellige grupper søkte å drive et spill her og hevdet at den ene hadde nogen "fyremuner" for den annen. Det som har vært vår styrke, er at vi har stått sammen, og selv om der i pressen og utenfor denne sal kan være folk som forsøker å reklamere, så tror jeg at man her i salen skulde stå samlet, og at man skulde være enig om at den linje som følges, er en given linje som enhver ansvarlig regjering vilde følge, og som der ikke har vært nogen dissens om. Og jeg vil understreke hvad hr. Nygaardsvold uttalte nu sist - det som også er kommet frem i den note som utenriksministeren leste op - at det må være en forutsetning fra begge staters side at man respekterer den inngåtte avtale, og at man lar de spørsmål hvile som ikke kunde løses ved en sådan avtale. Hvis der fra norsk sides gåes frem på den måte, vil vi stå meget sterkere i forholdet til Danmark. Og jeg går også ut fra, at hvis man får nogenlunde ro om disse spørsmål, vil nettop tyngden av våre reelle interesser gjøre at vi står meget sterkere, når man i 1942 skal forhandle om en revisjon eller en eventuell fornyelse av Øst-Grøndlandsavtalen.

Moseid: Jeg for min del er ikke det ringeste i tvil om at bondepartiet både her i salen og utenfor nærer en større tillid til den nuværende regjering enn til nogen annen i dette spørsmål, og jeg vil for min del uttale min uforbeholdne anerkjennelse av de klare uttalelser som kom fra utenriksministeren om at der ikke vil bli nogetsomhelst tilbakeskridt på de prinsipielle linjer og at man ikke vil la noget ligge hen i det dunkle, som kan bringes frem til klarhet. Det er nemlig efter min mening der faren også i fremtiden ligger, at man ikke egentlig vet hvilke resultater man har opnådd. Det er vel kanskje en av de store svakheter ved den overenskomst som blev sluttet, at den gir anledning til så mange og forskjellige tolkninger. Det er blitt talt noget hånlig om det chauvinistiske snakk som har vært ført i denne sak, hvor suverenitetsspørsmålet er tillagt så stor betydning. Jeg vil i den anledning uttale som min mening, at før eller siden vil det vise sig at suverenitetsspørsmålet kommer til å bli avgjørende for våre næringsinteresser der. Men jeg vil ikke undlate også å uttale at den forståelse av sakens store betydning som fra endel av vårt folk er vist gjennom disse år, har medført at det er foregått en vekst i forståelsen og en

opvågningen over det hele folk som er av den største betydning for sakens videre utvikling. Det vil enhver være klar over som sammenligner uttalelsene som de er falt fra 1919 og utover, med de forståelsesfulle uttalelser som her er falt fra alle hold. Det er ganske klart at nu behandles denne sak som et vitalt norsk anliggende, ikke som et spørsmål som vedkommer en isørken som ikke har nogensomhelst interesse for Norge.

Reimers: Jeg bad om ordet for å reservere meg mot den mistanke som lå i hr. Nygaardsvolds ord om at jeg skulde ha nogensomhelst slags mistillid til den sittende regjering. Tvertimot, jeg har den største tillid til at den varetar våre interesser på den best mulige måte. Det tror jeg jeg også har sagt før. Det er ingen grunn for hr. Nygaardsvold til å komme med insinuasjoner i motsatt retning. Men jeg vil også si at jeg forbeholder meg å kritisere en hvilkensomhelst regjering fra et hvilketsomhelst parti i en så viktig sak som denne. Ellers har jeg til enhver tid hevdet fra denne talerstol, at der bør ikke gå partipolitikk i saken, den bør sees nasjonalt an fra alle partier.

Garnes: Eg vil segja meg heilt samd i det, representanten Reimers sa no sist. Når hr. Nygaardsvold freista å leggja mistillit til den regjering, me no har, i det, eg sa, fyrste gongen eg hadde ordet, får det stå for hr. Nygaardsvold si eiga rekning. Eg vil berre konstatera, at hr. Nygaardsvold ikkje var serleg heldig med det. Eg heldt fram den von, at regjeringa vilde fylgja denne sak med interesse og hevda våre interessor med fast hand. Eg kann brigda ordet "von" til "forvissning". Eg vil ha lagt til, at eg på same måten som hr. Reimers sjølv sagt til kvar tid vil halda meg rett til å kritsera det, eg måtte finna rangt, anten det no kjem frå ei bondepartiregjering, ei vinstre regjering eller kva regjering det er. Når eg tala um den lina, som var fylgt, og heldt fram eit tvilsmål, um ho kanskje kunde vera noko sein, ligg det i saka sjølv, at det ikkje kunde taka sikte på den regjeringa, som no sit.

Presidenten: Med hensyn til en offentliggjørelse fra dette møte tror presidenten man kan begrense sig til en kort notis angående Hannevigsaken, som kan lyde så:

"I Stortingets møte idag besluttedes enstemmig dokumentene i Hannevigsaken oversendt regjeringen. Hvis dennes uttalelse kan foreligge tidsnok, vil saken bli behandlet av konstitusjonskomiteen i dens møte mellem sesjonene."

Presidenten anser bemyndigelse til å offentliggjøre en sådan notis for gitt.

Protokollen blev derpå oplest uten å foranledige nogen bemerkning.

Ameln: I protokollen heter det snart, at "en rekke andre herrer", snart at den og den "med flere" hadde ordet. Er der et visst prinsipp for, hvem som er "en rekke andre herrer", og hvem som er "med flere"? Jeg synes, at enten ingen eller alle skulde være nevnt i protokollen.

Møte for lukkede dører, Stortinget 24. juni 1931

Presidenten: Det er for å spare tid, at man fører protokollen på den måte. Vi har gjort det så før. Men der er selvfølgelig intet i veien for, at man herefter kan ta med alle navn.

Ameln: Eller ingen.

Møtet hevet kl. 12.20.